

Meeuwen in de stad

Bestrijden of gepast gedogen?

Meeuwenoverlast is al een aantal jaren een gevoelig onderwerp in onze regio. Met of zonder kennis van zaken uiten burgers en politici er graag hun mening over. Acties worden ondernomen om de overlast te bestrijden die de op stadse daken broedende meeuwen ongetwijfeld op sommige plekken veroorzaken. De gemeente Haarlem trakteert haar burgers geregeld ook op publiciteitscampagnes om te laten zien dat ze er echt wat aan doet.

Kritische geluiden worden op social media al snel de kop in gedrukt, want de overlast is toch echt niet te harden (zegt men en praat elkaar daarin na). Het lijkt wel alsof voor iedereen vaststaat dat meeuwen vooral moeten worden bestreden. Ook in het interview met de meest betrokken Haarlemse ambtenaar (zie Fitis nr. 2) lijkt dat het enige uitgangspunt te zijn. Maar is dat ook zo? En helpen al deze inspanningen ook? Of is er vooral sprake van symboolpolitiek om de burgers gerust te stellen? Naar mijn mening wordt het hoog tijd om eens een wat genuanceerder geluid te laten horen.

Ondeskundige publiciteitscampagnes

Elk jaar weer trakteert de gemeente Haarlem haar burgers op grote posters die het belang van meeuwenbestrijding onder de aandacht moeten brengen. Op zich zou daar niets op tegen zijn, als de boodschap ook ter zake zou zijn. Het tegendeel is echter waar. Vorig jaar nog mochten we overal in de stad tegen posters aankijken met daarop een vies uitziend meeuwnest op een dakrand. Dit soort meeuwnesten kom je echter in Haarlem nooit tegen. Kenmerk van de nesten van 'onze' Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen is juist dat je ze helemaal niet ziet. Omdat nesten die je niet ziet niet interessant zijn, koos Haarlem ervoor om op haar poster het veel opvallender nest van een Drieteenmeeuw af te beelden, een meeuwensoort die echter nergens broedt in Nederland. Als er in Haarlem werkelijk zo'n nest zou opduiken, zou dat groot nieuws zijn op tv en in de krant. Vogelaars zouden er en masse op afkomen! Als dat geen nepnieuws is.

Dit jaar werden we op allerlei straathoeken in de stad getrakteerd op posters met een meeuw die ons met opengesperde bek vertelt dat het voeren van meeuwen de oorzaak zou zijn van alle overlast. Ook dat is natuurlijk pure onzin. Iedereen die een beetje kennis van meeuwen heeft weet dat ze niet in de stad broeden, omdat ze daar gevoerd worden of anderszins gemakkelijk voedsel op straat vinden. Nee, ze zijn op stadse daken gaan broeden, omdat ze door de Vos uit hun oorspronkelijke broedgebied in de duinen zijn verdreven. Daar waar onze Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen dat kunnen, zoals op het Forteiland in IJmuiden, broeden ze nog zo graag in duinachtig gebied. Onze stadse meeuwen vinden hun voedsel ook helemaal niet alleen in Haarlem en omliggende dorpen. En lang niet alle meeuwen die

we in de stad zien foerageren, broeden er ook. Meeuwen zijn niet te beroerd om een flink eind te vliegen om aan voedsel te komen. Uit onderzoek is bekend dat meeuwen die op Texel broeden ook bij de visafslag in IJmuiden en in Amsterdam gaan 'snacken'. De meeuwen die op Haagse daken broeden eten graag Rivierkreeftjes in de slootjes van het Groene Hart. En een flink deel van de meeuwen, dat in Den Haag foerageert, blijkt te broeden op de Maasvlakte en Europoort. Kortom, meeuwen foerageren slechts in beperkte mate in de buurt van hun nest en zijn daar zeker niet van afhankelijk. Anders dan de meeste mensen en ook de Haarlemse bestuurders denken zouden ze ook op stadse daken broeden, als er in de stad nauwelijks voedsel te vinden was.

Ook meeuwen verdienen bescherming

Wat me, afgezien van de irritante ondeskundigheid, ook stoort aan de Haarlemse publiciteitscampagne is het puur negatieve beeld dat er van meeuwen wordt geschetst. Alsof de enige taak van de gemeente ten aanzien van meeuwen zou zijn ze te bestrijden. Ineens geen woord meer over zorg voor de natuur in de stad en behoud van biodiversiteit, die tegenwoordig in beleidsstukken zo populair zijn. Het moet hier toch even gezegd: ook meeuwen zijn beschermde vogels, die zorg van de overheid verdienen. Natuurlijk begrijp ik ook wel dat mensen flink last kunnen hebben van de krijgende meeuwen, die zenuwachtig hun jonkies willen verdedigen en soms ook voor poep op autodaken kunnen zorgen. Dat meeuwen worden verdreven op plekken waar veel meeuwen bij elkaar broeden, nabij scholen etcetera, is prima. Maar er mag dan wel iets tegenover staan. Er zijn ook plekken in de stad aan te wijzen, waar broedende meeuwen verhoudingsgewijs weinig overlast veroorzaken. Een enkel broedend meeuwenpaar veroorzaakt naar mijn ervaring zelden veel overlast. Dit jaar meenden mijn burens opgelucht dat er nu eens geen meeuwen waren, terwijl er wel degelijk een paar in de straat broedde (ik vertel ze dat uiteraard niet). Pas als de meeuwen met z'n velen bij elkaar zijn, neemt het gekrijs in de vroege ochtenduren echt hinderlijke vormen aan.

Meeuwen hebben de pech dat ze er minder aaibaar uitzien dan meesjes en Roodborstjes. Dat ze hun kroost vrij agressief verdedigen en soms eten van restauranttafels en uit etensbakjes bij de viskar, draagt ook niet bij aan hun populariteit. Hoewel, op het strand vinden veel mensen het prachtige beesten. Op de boot naar de eilanden maken talloze mensen foto's van de meevliegende meeuwen en zijn ze

De MISLEIDENDE Haarlemse poster van 2019

graag bereid ze met een frietje of stukje brood te voeren. Kennelijk meten we dus met twee maten. Op het strand en op vakantie vinden we meeuwen leuk, maar thuis in de stad zijn ze weinig geliefd. Terwijl uit onderzoek steeds meer blijkt dat onze Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen bijzonder slimme en flexibele beesten zijn, die ook ons respect verdienen. Nadat de Vos hen uit hun oorspronkelijke broedgebied heeft verdreven, hebben ze een nieuwe wijze van broeden ontwikkeld. Als er op de ene plek niet meer genoeg voer voor ze is, weten ze wel voedsel op andere plekken te vinden.

Bestrijdingmiddelen weinig effectief

Niet alleen Haarlem, ook veel andere gemeenten langs de kust hebben de afgelopen jaren pogingen ondernomen om overlast van broedende meeuwen te bestrijden, waaronder Alkmaar, Leiden en Den Haag. Ook burgers zijn actief geworden. In het voorjaar zie je op vele daken in de stad vlaggetjes wapperen en nepvalken rondvliegen. Haarlem subsidieert ook het dompelen van net uitgekomen eieren. Maar helpt het ook? Gelukkig is er de laatste tijd meer onderzoek naar het gedrag van meeuwen verricht. Daaruit blijkt steeds meer dat de meeste maatregelen weinig helpen.

ZILVERMEEUW Foto: René van Rossum

Ook in Haarlem begint men dat nu in te zien (zie Fitis nr. 2). Van vlaggetjes en nepvalken trekken de meeuwen zich na een gewenningsperiode maar weinig meer aan. Terwijl de nepvalken mogelijk wel schadelijk zijn voor andere broedvogels, zoals Gierzwaluwen en Huismussen. Het dompelen van eieren kan tijdelijk wel wat soelaas bieden. Maar je moet er op tijd bij zijn (anders) mag het van de wet niet meer) en de nesten van meeuwen zijn niet gemakkelijk te vinden. Meeuwen zijn gelukkig taaie en flexibele beesten. Ze worden bovendien vrij oud. Als het broeden het ene jaar niet lukt, volgt het jaar erop stevast een nieuwe broedpoging; liefst op hetzelfde dak of anders in de buurt. Onderzoekers concluderen dat het soms wel lukt om overlast gevende meeuwen van een bepaalde plek te verdrijven. Gevolg is wel dat de meeuwen verhuizen naar de burens. Het enige resultaat dat je bereikt is dus dat je de meeuwen van het ene dak naar het andere dak jaagt.

Oproep voor een genuanceerder beleid

De onderzoekers, die in opdracht van de gemeente Den Haag de meeuwenoverlast hebben onderzocht, concluderen daarom ronduit dat we met de meeuwen in de stad moeten leren leven. Niet dat je daarom helemaal niets moet en mag doen. Het is wel degelijk wenselijk en mogelijk om grote concentraties van meeuwen met veel overlast tegen te gaan en ervoor te zorgen dat er meer spreiding plaatsvindt. Maar je moet niet denken dat je de meeuwen er helemaal mee kwijt raakt. Het is meer een kwestie van: waar veroorzaken ze veel hinder en waar hebben we er weinig last van. De Haagse onderzoekers adviseren te kiezen voor een zonering waarbij meeuwen in bepaalde gebieden, bijvoorbeeld industrieterreinen, juist gericht met rust worden gelaten om overlast elders te beperken. Zo'n beleid zou tegemoet komen aan de zorgplicht, die gemeenten ook voor meeuwen hebben.

Het wordt tijd dat ook Haarlem afstapt van haar overdreven negatieve benadering van meeuwen en daarbij kiest voor een evenwichtige aanpak met meer bescheiden doelen: niet koste wat kost lukraak overal bestrijden, maar alleen de grootste overlast bestrijden en tevens elders ruimte bieden voor meeuwen om wel te kunnen broeden. Dat vereist uiteraard ook dat Haarlem met haar burgers over dit onderwerp communiceert op een wijze die getuigt van realisme en deskundigheid.

■ *Chris Brunner*